2. NAMAZ

1- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : ”مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ اللّٰهُمَّ رَبَّ هذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّداً الوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً الَّذِي وَعَدْتَهُ حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ.“

Câbir'den (r.a) rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Kim ezanı işittiği zaman: Ey şu tam (eksiksiz) olan davetin ve kılınacak namazın Rabb'i Allahım! Muhammed'e vesileyi ve fazileti ver. Onu, kendisine vadettiğin Makâm-ı Mahmûd'a ulaştır, diye dua ederse kıyamet gününde o kimseye şefaatim vacip olur."*[13]

2- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : ”أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهَرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسًا مَا تَقُولُ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ“ قَالُوا لاَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ شَيْئًا.قَالَ: ”فَذَلِكَ مِثْلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ يَمْحُو اللهُ بِهِ الْخَطَايَا.“

Ebû Hureyre'den (r.a) rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle söylemiştir: *"Ne dersiniz, birinizin kapısında bir nehir olsa da orada hergün beş defa yıkansa onun kirinden eser kalır mı?* Orada

13 Buhârî, Ezân, 8; Ebû Dâvûd, Salât, 37;
Tirmizî, Mevâkît, 43; Nesâî, Ezân, 38; İbn Mâce, Ezân, 4.

bulunanlar, “Kirinden hiçbir şey kalmaz.” dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *“İşte beş vakit namaz da böyledir. Allah beş vakit namaz sayesinde günah ve hataları siler.”*[14]

3- عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : ’’ الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ إِلاَّ أَرْبَعَةً عَبْدٌ مَمْلُوكٌ أَوِ امْرَأَةٌ أَوْ صَبِيٌّ أَوْ مَرِيضٌ.‘‘

Târık b. Şihâb’dan (r.a) rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: *“Cuma namazı, cemaat halindeki her Müslüman’ın kılması gereken bir farzdır. Şu dört kimse müstesnadır: Köle, kadın, çocuk, hasta.”*[15]

Açıklama

Ezanı duyup hürmetle dinleyen ve onu tekrar eden bir mümin, Allah’a dua ve niyazda bulunur. Beyhakî’nin rivayetinde bu duanın sonunda, “إِنَّكَ لاَ تُخْلِفُ الْمِيعَادَ (Şüphesiz ki sen vadinden caymazsın.)” ilavesi vardır.

Ezanın tam olması, onda Kelime-i Tevhîd ve Kelime-i Şehadetin bulunması, değişiklik ve bozulmaya maruz kalmadan kıyamete kadar özünün ve formunun korunması anlamına gelir. Vesile, cennette yüce bir makamdır. Makâm-ı Mahmûd, yüce Kur’an’ın **“...Rabbin seni Makâm-ı Mahmûd’a ulaştırır.”**[16] dediği makamdır. İbn Abbâs’ın diliyle “Öyle bir makam ki orada öncekiler ve sonrakiler seni över ve mertebece bütün yaratılmışların önünde olursun. Şefaat edersin de şefaatin makbul olur. Senin sancağın altında olmadık kimse bulunmayacaktır.”diye ifade edilir.

ARAŞTIRALIM

Namaza davet olan ezanın nasıl tespit edildiğini araştırınız.

Abdullah İbn Ömer (r.a) tarafından, İslam’ın beş temel üzerine bina edildiğini ifade eden hadis şöyledir: *“İslam beş temel üzerine kurulmuştur: Allah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Rasûlü olduğuna şahitlik etmek, namaz kılmak, zekât vermek, haccetmek ve ramazan orucunu tutmak.”*

BİLGİ KUTUSU

İçki, nasıl kötülüklerin anası ise namaz da ibadetlerin anasıdır.

Namaz, imandan sonra gelen en faziletli ibadettir. Namaz, nefis ve şeytan kaynaklı şer güçlerine karşı imanı koruma ve kollama özelliği olan en etkili silahtır. Zira Allah (c.c) ve Elçisi’nin (s.a.v) istediği çerçevede, gereği gibi kılınan namaz, insanı her türlü kötülükten engeller. Nitekim yüce Rabbimiz şöyle buyurur: **“(Rasûlüm!) Sana vahyedilen kitabı oku ve namazı kıl. Gerçekten namaz, ahlaksızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah’ı anmak, elbette en büyük kulluktur. Allah yaptıklarınızı bilir.”**[17] Şüphesiz böyle bir namaz, kâmil manada Allah’ı (c.c) zikretmeye vesile olduğundan insana gönül huzuru sağlar, stres ve sıkıntıyı yok eder, ruhu yüceltir ve ulvi âleme götürür.

14 Buhârî, Mevâkît, 6; Müslim, Mesâcid, 283-284; Tirmizî, Edeb, 80; Nesâî, Salât, 7; İbn Mâce, İkâmet, 193; Dârimî, Salât, 1; İmam Malik, Muvatta’, Sefer, 91; Ahmed b. Hanbel, I, 72.
15 Ebû Dâvud, Salât, 208.
16 İsrâ suresi, 79. ayet.
17 Ankebût suresi, 45. ayet.

Hz. Ali'nin (r.a) "Üzücü bir iş başıma geldiğinde onun defedilmesi için mutlaka iki rekat namaz kılmışımdır." demesi, namazın ruhun gıdası olduğunu gösteren bir tecrübedir.

Allah Teâlâ (c.c), namazı kısmen veya tamamen terk etmenin, cehenneme götüren büyük bir günah olduğunu haber verir: **"Nihayet onların peşinden öyle (kötü) bir nesil geldi ki onlar namazı zayi ettiler ve nefislerinin arzularına uydular. Bundan dolayı onlar bunun cezasını cehennemdeçekeceklerdir."**[18]

Beş vakit namazın, uyku ve unutma dışında bile bile terk edilmesi büyük günahlardandır. Unutulmamalıdır ki kendisine evham, şüphe ve vesvese bulaşan bir kimse, ibadetlerinde isteksiz olduğundan manevi haz duyamasa bile namaz kılmayı ve Kur'an okumayı ısrarla sürdürmesi hâlinde içine düştüğü evham, şüphe ve vesveseden sonunda kurtulacak ve hakiki imana ulaşacaktır.

Üçüncü hadis, cuma namazı ile kimlerin mükellef olduğu sualine açık olarak cevap verir. Buna göre, akıl-baliğ (akıllı ve ergenliğe ulaşmış), hürriyeti elinde ve sağlığı yerinde olan Müslüman erkeklere cuma namazı farzdır. Cuma namazının -ikamet dışındaki- vücup şartları bu hadisten çıkarılır. İkamet şartı yani yolcuya farz olmadığına dair hüküm ise başka bir hadise dayanır. Bununla beraber kendisine cuma namazı farz olmayan kimse, bir imkan bulup cuma namazına iştirak etmesi hâlinde öğle namazını kılmış sayılır.

Aslında cuma namazının mutlak manada farziyeti ayetler ile sabittir: **"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığında Allah'ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır."**[19] İlgili hadis ise ayetin mutlak hükmünü kanıtlayarak ve umumi hitabını daraltarak istisnaları açıklar. Kadınlara cuma namazının farz olmadığı konusunda görüş birliği (icma) vardır.

Cuma namazının geçerli olması için bir de sıhhat şartları vardır: Vakit, cemaat, hutbe, şehir, cami ve imam. Bu şartların ilk üçünde -detaylar bir tarafa- müçtehit âlimler görüş birliği içindedirler. Son üçü şehir (veya şehir hükmünde olan bir yer), cami (bir yerleşim merkezinde tek camide kılınması) ve imam (cuma namazını devlet başkanı veya onun salahiyet verdiği kimsenin kıldırması) konuları ise tartışılmıştır.

18 Meryem suresi, 59 ayet.
19 Cum'a suresi, 9. ayet.

BİLGİ KUTUSU

Hz. Ömer'in (r.a), valilerine yazdığı şu genelge, namazın önemini dile getirir: "Benim nezdimde en mühim işiniz namazdır. Kim namazı koruyup gözetir ve devam ederse, dinini muhafaza etmiş olur. Kim de onu ihmal ederse, o kimse namaz dışındaki iş ve sorumluluklarını daha çok ihmal eder".

Daha sonra Hz. Ömer (r.a), öğle, ikindi, akşam, yatsı ve sabah namazlarının vakitlerini ayrı ayrı açıklar ve şu dikkat çekici uyarıyı üç kez tekrar eder: "O halde kim uyur da (yatsı veya sabah namazını geçirirse), artık onun gözü uyku görmesin!"

(Muvatta', Vukûtu's-salât, 1)

Burada işaret edilmelidir ki söz konusu devlet başkanı bulunmadığı veya bulunup da izin vermediği takdirde cuma namazının sahih olmadığı neticesi çıkarılmamış, böyle bir durumda cuma namazını kılmayanların sorumlu olmadıkları manası anlaşılmıştır. Nitekim muhtelif sebeplerle devlet başkanının veya izninin bulunmadığı hâllerde cemaatin kabul ettiği bir imamın arkasında, hatta kötü niyetle izin verilmemesi hâlinde bile cuma namazının kılınabileceği birçok fakih tarafından dile getirilmiştir.

Cuma günü Müslümanlar için dinî bir sembol, bir bayram ve haftalık toplu bir ibadet günüdür. Rasûl-i Ekrem (s.a.v), *“Kim cuma namazını hiçbir geçerli sebep (mazeret, zaruret) olmaksızın üç defa terk ederse Allah onun kalbini mühürler.”*[20] buyurur. Cuma gününün tatil olmadığı ülkelerde, resmî kurum veya özel iş yerlerinde cuma namazı kılabilecek kadar izin verilmesi Müslüman’ın en tabii hakkıdır. Maddi-manevi, sosyal ve siyasi pek çok hikmeti bulunan cuma namazını kılabilmek için her türlü imkân seferber edilmelidir.

BİLGİ KUTUSU

Cum’a suresinde “Allah’ı anmaya koşun.” emri mevcuttur. Hutbe, Allah’ı anmanın önemli bir parçasıdır. İmam-hatip, irad ettiği bilgi ve hikmet yüklü hutbesiyle bir sonraki cumaya kadar manevi haz ve dinî duygular yaşatarak cemaatini diri tutabilmelidir.

ARAŞTIRALIM

Mihrab, minber, kürsü, minare, şerefe kavramlarını araştırınız.

20 Tirmizî, Cum’a, 7; Nesâî, Cum’a, 2; İbn Mâce, İkâmet, 93; Ahmed b. Hanbel, I, 402; Muvatta’, Cum’a, 20.
21 Buhârî, Savm, 2; Müslim, Sıyâm, 161.